РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Министерство на земеделието и храните
Българска агенция по безопасност на храните

ПЕРИОДИЧЕН БЮЛЕТИН по растителна защита

за периода до 31 август 2023 година

СОФИЯ, 2023

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А
☎ +359 (0) 2 915 98 20, 🖷 +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

□ Ниво 3, TPL-RED □ Ниво 2, TPL-AMBER □ Ниво 1, TPL-GREEN □ Ниво 0, TPL-WHITE

ПШЕНИЦА И ЕЧЕМИК

Фенофаза: BBCH (99) „Прибиране на реколтата"

Основни вредители за периода:

- ✓ **Обикновена полевка /Microtus arvalis/**
- ✓ **Прибиране на зърното**
- ✓ **Обеззаразяване на складовете за съхранение на зърно**
- ✓ **Плевели в стърнищата**

Обикновена полевка /Microtus arvalis/

При извършените маршрутни обследвания на стърнищата са открити единични ходове на отделни полета от 0 до 2 акт.к./дка. в област Пазарджик.

Прибиране на зърното

Прибирането е основен технологичен процес, който трябва да е съобразен с оптималните агротехнически срокове, за запазване качеството на зърното. То трябва да започне в момента, когато се достигне максимален биологичен добив и да се извърши в максимално кратки срокове, за да се избегнат загубите от оронване. Взимат се проби за окачествяване на зърното.

Прибиране след 10-ия ден от настъпването на пълната зрялост е свързано с увеличение на преките и косвени загуби. При висока атмосферна влажност своевременното прибиране може да предотврати по-масовото разпространение на фузариоза по класа, алтернариоза, мишевидни гризачи, както и на плевелната растителност.

Обеззаразяване на складовете за съхранение на зърно

Преди прибиране на зърното от новата реколта, складовите бази и силозите за съхраняване на зърно се почистват механично от прах, паяжини и растителни остатъци от предходната реколта. С цел намаляване на източниците на складови неприятели вратите и прозорците се уплътняват. За ограничаване потенциалните скривалища на насекомите и за осигуряване на условия за лесно почистване на складовете, всички пукнатини, цепнатини и отвори се замазват, а стените, пода и тавана се поддържат с гладка повърхност. Помещенията могат да се варосат, но това мероприятие трябва да се извърши 15 дни преди химичната обработка, за да се избегне неутрализирането действието на инсектицида. Районът около складовете задължително се почиства от плевели и механични отпадъци. Продукцията от предходната реколта се съхранява отделно. След това се пристъпва към химичната обработка на празните складови бази и силози чрез влажна, аерозолна или газова дезинсекция (фумигация).

При влажната дезинсекция се използва тракторна или друга пръскачка като стените, тавана и пода се напръскват добре с инсектициден разтвор. При аерозолната дезинсекция се използват механични, термомеханични и димни аерозоли.

Дезинсекцията се извършва 15-30 дни преди внасянето на новата реколта в празните складове само с разрешените за обеззаразяване на складови помещения инсектициди.

След обработката, помещението се затваря плътно до изтичане времетраенето на експозицията и се сигнализира с предупредителна табела.

Механичната и химична обработка на складовите бази и силозите за съхраняване на зърно се извършва с цел опазване на зърното, семената, брашното и другите продукти, които се съхраняват там, от нападението на складовите неприятели: житна гъгрица */Calandra granaria /*, оризова гъгрица /*Sitophilus oruzae*/, зърнов бръмбар */Rhyzopertha dominica*/, ръждиво-червен брашнен бръмбар /*Tribolium castaneum* /, суринамски брашнояд /*Tribolium castaneum* / и др.

Тези складови неприятели живеят при сравнително постоянни условия на средата – в затворени, слабо осветени помещения с ниска влажност, които не са подложени на резки температурни колебания и имат изобилие от качествена храна.

Освен преките загуби, които нанасят вследствие изхранването си, складовите неприятели нанасят и косвени вреди – запарване и плесенясване на зърното, в резултат на което се натрупват вредни микотоксини, които са опасни за животните и хората.

Възрастните и ларвите на **житната гъгрица** се хранят в зърното като изгризват вътрешността му. В едно зърно се развива една ларва.

Оризовата гъгрица поврежда зрелите зърна на пшеницата, ечемика и царевицата още на полето. Със заразените семена се пренася в складовете, където заразява останалите партиди. В едно зърно могат да се развият и по две ларви.

Зърновият бръмбър унищожава почти изцяло зърната, като от тях остават само част от обвивките. При голяма популация от зърнов бръмбар, зърното придобива характерен плесенномедов мирис.

Възрастните и ларвите на **брашнения бръмбър** се хранят предимно с външната обвивка на зърното, но понякога (при пшеница) напада и сърцевината. Често се среща в мелници, където силно заразеното брашно има остър, неприятен мирис, става кафяво и е негодно за печене.

Суринамският брашнояд напада зърно и зърнени продукти, семена, ядки, преработени храни и сушени плодове. В зърното се проявява предимно като вторичен неприятел, т.е. напада вече повредени от плесени или от други насекоми зърна.

Внимание! **Съгласно Закона за опзване на земеделските земи е забранено изгарянето на стърнищата и другите растителни остатъци в земеделските земи!**

СЛЪНЧОГЛЕД И ЦАРЕВИЦА

Фенофази:

Слънчоглед: BBCH (69-80) „Край на цъфтежа: по-голяма част от тръбестите цветове са прецъфтели, езичестите цветове са сухи или опадали" - „Начало на зреенето: семената от външната третина на питата са тъмни и твърди, външната страна на питата е все още зелена"

Царевица: BBCH (65-79) „ Мъжки цветове: метлицата е цъфнала по цялата си дължина; женски цветове: косата е напълно развита" - „ Почти всички зърна са достигнали окончателния си размер"

Основни вредители за периода:

- ✓ **Царевичен стъблопробивач /*Ostrinia nubilalis*/**
- ✓ **Западен царевичен коренов червей /*Diabrotica virgifera*/**
- ✓ **Памукова нощенка /*Helicoverpa armigera*/**
- ✓ **Листни въшки /сем. *Aphididae*/**
- ✓ **Ливадна пеперуда / *Loxostege sticallis*/**
- ✓ **Склеротийно увяхване по слънчогледа /*Sclerotinia sclerotiorum*/**
- ✓ **Бяла ръжда по слънчогледа /*Albugo tragopogonis*/**

Царевичен стъблен пробивач */Ostrinia nubilalis/*

В цялата страна е установено излюпване и вредна дейност на ларви от второ поколение на неприятеля. Младите гъсеници се хранят в пазвите на листата и правят нагризване на епидермиса и паренхима. Вече нарасналите гъсеници правят надлъжни ходове и изгризват вътрешността на стъблата, като ги изпълват с екскременти и паяжинни нишки. Те дълбаят тунели в дръжките на кочаните и в самите кочани. Повредените растения полягат или се пречупват много лесно около отвора, направен от гъсеницата. При повреда в дръжката на кочана или

непосредствено под него, загубите при механизирано прибиране са от падналите на земята кочани, вследствие на повредата.
В областите Варна, Кюстендил, Ловеч, Перник, Силистра, София-област и Шумен са установени единични до 2% нападнати растения.
В областите Видин, Враца, Монтана, Плевен и Сливен са установени от 5 до 20% нападнати растения, с по 1-2 повреди на растение, което е под ПИВ.
Нападение от ларвите на вредителя над ПИВ е установено в областите Добрич и Пловдив.
Към химично третиране да се пристъпи при достигане на **ПИВ** след фенофаза ***„изметляване":***
- 90% нападнати растения с по 3-4 повреди на едно растение при царевица за зърно;
- 10% нападнати растения с по 1-2 повреди на едно растение при царевица за семепроизводство;

За целите на биологичният контрол много добър резултат се постига с използването на яйчния паразит ***Trichogramma brassicae.***

Западен царевичен коренов червей /Diabrotica virgifera virgifera/

Възрастните се хранят с листата и повредите, които причиняват приличат на тези, причинени от житната пиявица. Бръмбарите са типични полеяди и след поява на метлицата се изхранват с полена. В периода на изсвиляване на царевицата те се хранят със свилата и тя изглежда като отрязана с ножица. Възрастните са най-активни сутрин и привечер.

В по-голямата част от страната, плътността на възрастните на неприятеля е ниска. В областите Бургас, Враца, Монтана, Плевен, Русе и Силистра отчетеното нападение е под ПИВ.
Плътност около ПИВ е отчетена в област Пазарджик на поле с монокултурно отглеждане на царевица и в област Сливен с 3-4 % повредени растения.
Нападение над ПИВ е установено в областите Добрич, Стара Загора и Велико Търново.
Към момента няма данни за нанесени щети с икономическо значение от неприятеля.
Химическо третиране да се извежда при достигане на **ПИВ във фенофаза „поява на свила":**
- 10-15 броя възрастни индивиди на уловка на ден (на 50дка);
- 3-5 броя възрастни на растение.

Памукова нощнка /Helicoverpa armigera/

Най-големи щети нанасят гъсениците от второ поколение, които се развиват през месеците юли и август. След излюпване младите гъсеници скелетират листата, след което ги изгризват целите, хранят се със свилата, а впоследствие правят ходове в кочана, които са изпълнени с екскременти.

В по-голямата част от страната е установено слабо нападение от ларви на второ поколение. В областите Кюстендил, Монтана, Плевен и Стара Загора са установени по 1-2 ларви върху единични растения. В областите Варна, Велико Търново, Видин и Сливен плътността е 5-15 бр. ларви/100 растения. Нападение над ПИВ е регистрирано в област Добрич. В област Враца, установената плътност е около и над ПИВ (10-60 бр. гъсеници/100 растения).

ПИВ във фенофаза ***„поява на свила“ - „млечна зрялост“ - 50 бр. яйца и ларви/100 растения.***

Листни въшки /сем. Aphididae/

В област Сливен в слънчогледови посеви е установено 0-8% нападение от неприятеля. При хранене те нараняват растителните тъкани. Това, както и отделяната от листните въшки “медена роса”, благоприятстват развитието на множество патогени.

Към химичен контрол да се пристъпи срещу ларви, безкрили и крилати при достигане на **ПИВ:**

- в по-късни фази от вегетацията - 30% заселени растения.

Ливадна пеперуда /Loxostege sticticalis/

Неприятелят развива три поколения годишно. Повреди нанасят гъсениците, които отначало оплитат листата с тънки копринени нишки и ги скелетират, след втора възраст ги изяждат напълно, като остават незасегнати само централните жилки. Силно повредените растения загиват. В ОДБХ София област е установен летеж на пеперуди от второ поколение в слънчогледови посеви. Отчетено е яйцеснасяне.

Склеротийно увяхване (бяло гниене) по слънчогледа /Sclerotinia sclerotiorum/

Слънчогледът се напада във всички фази от развитието си. В основата на младите растения се развива охрено петно с бял налеп. Върхът на растенията клюмва, а листата увяхват. При изскубване се виждат меки и оводнени корени също с бял налеп. В последсвие мястото под налепа покафенява. Разрушава се сърцевината на растенията, които често се пречупват и изсъхват. В болните тъкани се образуват склероции, чрез които гъбата се запазва в почвата.

В ОДБХ Плевен са отчетени 2-5% нападнати растения. В ОДБХ Силистра са установени 0-2% нападнати от патогена растения.

Бяла ръжда /Albugo tragopogonis/

По долната страна на листата се образува налеп, който се рзраства към горната повърхност и междужилковите пространства. Развиват се хлоротични участъци, които впоследствие покафеняват. Силно заразените листа изсъхват, но остават прикрепени към стъблото. В област Видин е констатирана поява в слаба степен, по средните етажи на растенията. Патогенът е установен в слаба степен и в някои късни посеви слънчоглед в област Монтана.

ТЮТЮН

Фенофаза: „цъфтеж"- „Беритба" - „Образуване на семенни кутийки"

Основни вредители за периода:

- ✓ **Тютюнев трипс /*Thrips tabaci*/**
- ✓ **Листни въшки /сем. *Aphididae*/**
- ✓ **Мана по тютюна /*Peronospora tabacina*/**

Тютюнев трипс /Thrips tabaci/

Във всички области, в които се отглежда тютюн се наблюдава нападение от трипс. Отчетената популационна плътност на неприятеля е около ПИВ, а в област Силистра нападението е до 2%. Единствено в област Пловдив е установена поява на бронзовост от 5 до 7%.

Тютюневият трипс се заселва главно в пазвите на листата, а по–късно и в съцветията, където смуче сок. Вследствие на нанесените повреди по листата се образуват белезникави сребристи петна, които при силно нападение се сливат. Откъм върха, листата се изкривяват, пожълтяват и засъхват. Химично третиране се извършва след фенофаза „разсаждане" при установяване на плътност от възрастните над **ПИВ:**

- ***единични индивиди на 10 – 12% от растенията.***

Листни въшки /сем. Aphididae/

Нападение от листни въшки се наблюдава в цялата страна. В област Благоевград е установена и тютюневата листна въшка с 2% нападнати растения. Вирусни проявления се

отчитат единствено от област Пловдив. Неприятелите са вектори на болестите ***краставична мозайка /Cucumber mosaic virus/*** и ***сипаница /Potato virus Y/.***

Мана по тютюна /Peronospora tabacina/

В цялата страна са открити единични петна. Не се съобщава за нападение по горните листа на растенията.
По долната страна на нападнатите листа при влажно време се появява първоначално фин, белезникав налеп, който по-късно се сгъстява и потъмнява до сив, дори син или синьовиолетов. По листата, завършили развитието си, петната са ъгловати и ограничени от нерватурата. На полето болестта може да се развие и върху основата на стъблата, което води до пречупване на растенията.

КАРТОФИ

Фенофаза:

BBCH (40-70) „Начало на образуване на клубени: нарастване до два пъти на диаметъра на върха на първия столон спрямо срещу лежащия столон "- „Поява на първи плод" за късни сортове

BBCH (81-93) „Плодовете от първото плодообразуване са зелени все още, а семената са светло оцветени (главно стъбло)" - „Повечето от листата са пожълтели" за средно-ранни сортове

Основни вредители за периода:

- ✓ **Колорадски бръмбар /*Leptinotarsa decemlineata*/**
- ✓ **Зимен сив червей /*Agrotis segetum*/**
- ✓ **Картофен молец /*Phthorimaea operculella*/**
- ✓ **Листни въшки /сем. *Aphididae*/**
- ✓ **Картофена мана /*Phytophthora infestans*/**
- ✓ **Кафяви листни петна /*Alternaria solani*/**

Колорадски бръмбар /Leptinotarsa decemlineata/

Вредят ларвите и бръмбарите, които се хранят с листата на растенията, а при масово нападение ги обезлистват напълно. През месец юли е наблюдавано развитие и вредна дейност на второ поколение на неприятеля – поява на възрастно, яйцеснасяне и излюпване. Химичен контрол срещу **ларвите** се провежда при **ПИВ:**

- ***10% нападнати растения във фенофаза***

бутонизация;
- 15% нападнати растения във фенофаза цъфтеж;
- 20% нападнати растения след цъфтеж;
- 50% обезлистване масов цъфтеж;
- 75% обезлистване пълно развитие.

Зимен сив червей /Agrotis segetum/

Наблюдават се 4-6 бр. пеперуди по феромонови уловки за седмица в област Благоевград.
ПИВ:
- ***5 бр. гъсеници от поникване до образуване на 1-ви клубени.***

Картофен молец /Phthorimaea operculella/

В област Благоевград са отчетени 3-8 бр. по феромонови уловки за седмица, а в област Кюстендил - 18-39 бр. за седмица. Масов летеж на пеперудите на картофения молец по феромоновите уловки наблюдават в област Пазарджик. В област Сливен картофения молец е основен неприятел през последните фенофази от развитието на картофите.

Популацията достига максималната си плътност непосредствено преди изваждане на картофите. Основните елементи за постигане на ефективен контрол в този момент са:

- Навременно прибиране на реколтата и унищожаване на растителните остатъци;
- При доказана висока плътност от неприятеля преди окосяване на листната маса да се извърши химично третиране. Пръскането да се проведе привечер с контактен препарат, с къс карантинен срок;
- Поетапно изваждане на картофите, като се изваждат толкова, колкото могат да се приберат незабавно в хранилищата и да не се оставят през нощта на полето;
- Всички клубени с видими повреди да се унищожат (изгаряне или пръскане с инсектициди и заравяне на дълбочина под 30 см);
- В хранилищата картофите да се съхраняват при температура под 9°C, тъй като картофеният молец е много чувствителен на ниски температури;
- Картофите за семе да се съхраняват отделно от картофите за консумация.

Листни въшки /сем. Aphididae/

В областите Смолян и София област е установено масово намножаване на листни въшки по всички земеделски култури.

Картофена мана /Phytophthora infestans/

В област Благоевград до края на месец юли са отчетени между два и седем критични периода на картофена мана с продължителност от пет до девет дни за различните агроекологични райони. В област Плевен се наблюдават 5-10% нападнати растения, 10-15% нападнати листа в София област. Извършването на редовни растителнозащитни мероприятия в област Пазарджик е довело до ограничаване разпространението на патогена. Там се запазва слаба степента на нападение. В област Перник отчитат слаба до средна степен на нападение. Средна степен на нападение от 5-30% се констатира в област Кюстендил. От област Смолян съобщават за масова поява на мана по картофите.

При неустойчиво време, висока въздушна влажност, умерени среднодневни температури и допусната зараза по растенията, се налага третиранията да продължат, като се използват системно-контактни или системни фунгициди. В рамките на една вегетация, един продукт или група от продукти с еднакъв механизъм на действие, да не се прилагат повече от три пъти.

Кафяви листни петна /Alternaria solani/

През периода продължава да бъде слаба степента на нападение в област Пазарджик. В област Благоевград констатират до 5% поразена листна повърхност. В областите Плевен и София област се наблюдават 5-10% нападнати растения. Слаба до средна е степен на нападение е отчетена в областите Кюстендил и Перник.

През летните месеци при благоприятни метеорологични условия за развитие и разпространение на болестта и наличие на зараза, третиранията срещу патогена да продължат, като се комбинират с тези срещу картофената мана.

ОВОЩНИ КУЛТУРИ

СЕМКОВИ ОВОЩНИ ВИДОВЕ

Фенофаза:

Ябълки и круши: BBCH (78-81) „Плодовете са достигнали 80% от окончателния си размер" - „Начало на узряване: първа поява на специфичното за сорта оцветяване"

Основни вредители за периода:

- ✓ **Обикновена крушова листна бълха /*Cacopsylla pyri*/**
- ✓ **Ябълков плодов червей /*Laspeyresia pomonella*/ = /*Cydia pomonella*/**
- ✓ **Червен овощен акар /*Panonychus ulmi*/**
- ✓ **Кръгломинираща молец /*Cemiostoma scitella* /= /*Leucoptera malifoliella*/**
- ✓ **Калифорнийска щитоносна въшка /*Quadraspidiotus perniciosus*/**
- ✓ **Струпясване по ябълката /*Venturia inaequalis*/**
- ✓ **Брашнеста мана по ябълката /*Podosphaera leucotricha*/**
- ✓ **Късно кафяво гниене /*Monilinia fructigena*/**

Обикновена крушова листна бълха /*Cacopsylla pyri*/

В областите Пазарджик, Пловдив и Сливен се наблюдават смесени форми на обикновена крушова листна бълха - яйца, ларви и възрастни. Плътността остава над регистрираните ПИВ. Вредят ларвите и нимфите при смучене на сок от пъпките, цветните части, листата и плодовете на крушата. Ларвите отделят медена роса, по която се заселват чернилни гъби. Химичен контрол се води срещу възрастни и ларви, при **ПИВ**:

- ***4-6% заселени летораст с колонии от възрастни и ларви.***

Ябълков плодов червей /*Laspeyresia pomonella*/ = /*Cydia pomonella*/

През месец юли се наблюдава развитие на второ поколение на неприятеля. Отчита се обичайно застъпване между поколенията в този период на развитие. Плътността на ябълковия плодов червей остава устойчиво висока. Седмичният летеж се движи в границите 2-27 бр. пеперуди на феромонова уловка за седмица в различните области на страната. През първата половина на месеца се наблюдава начало на летеж на пеперуди от второ поколение на неприятеля в областите: Бургас, Видин, Враца, Кюстендил, Пазарджик, Перник, Стара Загора и Шумен. Установено е начало на яйцеснасяне в областите Бургас, Пазарджик, Кюстендил, Монтана, Пловдив, Стара Загора и начало на излюпване в по-голяма част от страната.

Плътност над ПИВ в наблюдавани овощни градини е отчетена в областите Благоевград, Кюстендил и София област. В останалите области на страната установената популационна плътност е под и около ПИВ.

Химично третиране срещу второ поколение, се извършва в момента когато започне излюпването и вгризването на първите гъсеници. **ПИВ** за второ поколение**:**

- ***1,5-2% пресни вгризвания в плодовете.***

Червен овощен акар */Panonychus ulmi/*

През месец юли се наблюдава развитие на смесени популации от летните поколения на неприятеля. При висока плътност, подвижните форми (ларви, нимфи и възрастни) смучат сок не само от долната страна на листата, но преминават и по горната. При силно нападение целите листа придобиват бронзов вид, след което пожълтяват и преждевременно окапват.

Кръгломинираща молец */Cemiostoma scitella /= /Leucoptera malifoliella/*

Отчетено е развитие на второ и трето поколение на неприятеля. Не е констатирано повишаване на популационната плътност и разширяване ареала на разпространение при развитие на второ и трето поколение на неприятеля в областите с констатирано нападение от предходните години.

Гъсениците от трето поколение минират най-горните листа от короната на дърветата. С всяко следващо поколение, броят на миите по листата става все по-голям. Миите са кръгли, отначало малки като точка и постепенно нарастват спираловидно като кафяви петна. Забелязват се ясно и от двете страни на листа, особено гледани на преминаваща светлина. При висока плътност, две или повече мини се сливат в общи петна.

Химичен контрол се провежда срещу възрастните, преди яйцеснасяне и в началото на излюпване на гъсениците при **ПИВ**

- ***2-3 броя яйца и мини на лист.***

Калифорнийска щитоносна въшка */Quadraspidiotus perniciosus/*

Установено е развитие и вредна дейност на второ поколение на неприятеля. Повредите по плодовете се изразяват в поява на червени, кръгли петънца, в средата с бяла точица (щитчето на въшката). Тези повреди нямат голямо

икономическо значение. По-опасни са повредите по клоните и стъблата, по които се наблюдават антоцианови петна. Вследствие от храненето клоните се сбръчкват и изсъхват. Да се третира при констатирана плътност над **ПИВ:**

- ***10 бр. ларви/100 см. клонка или 2-3 бр. нападнати плодове.***

Струпясване по ябълката /Venturia inaequalis/

Отчетена е от слаба до средна степен на зараза по листата и плодовете в повечето области, като по-висока степен на нападение се наблюдава в насажденията с чувствителни сортове.

По оформените плодове петната са неправилно закръглени, в средата имат тъмен налеп, а отстрани се образува сив венец. Често петната се прошарват с тъмни и светли зони. По-късно налепът изчезва и се открива вкорковена тъкан. Силно нападнатите плодове обикновено се деформират, напукват и често преждевременно окапват. По напълно оформените плодове преди узряването се образуват много малки, трудно забележими петна, които по време на съхранението се разрастват в едри струпеи.

При силно нападение от струпясване вредата е много сериозна, дори може да се стигне до пълна загуба на реколтата. При ненавременна и нередовна растителна защита повредите от струпясване по плодовете могат да достигнат до 90-95%. Болестта влияе както върху продуктивността, така и върху адаптивността на дърветата, като понижава тяхната студоустойчивост.

Брашнеста мана по ябълката /Podosphaera leucotricha/

Болестта се развива при широк температурен диапазон, но над 33°C развитието ѝ спира.

През втората половина на лятото по листата и върховете на леторастите се появяват многобройни, ъгловати, хлоротични, локални петна, покрити от долната страна с брашнест налеп. Нападнатите листа се деформират силно, а при висока плътност некротират и опадват. При откриване на първи петна до привършване на вторичния растеж се пръска, като се следят карантинните срокове и сроковете за беритба на плодовете. За да се намали заразата от патогена за следващата година, е необходимо да се изрежат и изгорят нападнатите летораст.

Късно кафяво гниене /Monilinia fructigena/

В област Благоевград е установено развитие на патогена. Констатираното нападение е първа степен с 5-8 % нападение по плодовете. Проведени са две третирания.

КОСТИЛКОВИ ОВОЩНИ ВИДОВЕ

Фенофаза:

Череши и вишни: BBCH (91) „Растежът на летораслите е приключен; листата са наситено зелени"

Сливи: BBCH (81-89) „Начало на оцветяване на плодовете" - „Консумативна зрелост (плодовете са с типичния си вкус и твърдост)"

Праскови: BBCH (75-87) „Плодовете са достигнали половината от окончателната си големина" - „Беритбена зрелост"

Кайсии: BBCH (87- 89) „Беритбена зрелост" - „Консумативна зрелост (плодовете са с типичния си вкус и твърдост)"

Основни вредители за периода:

- ✓ **Тетранихови акари /сем. *Tetranychidae*/**
- ✓ **Петниста дрозофила /*Drosophila suzukii*/**
- ✓ **Сливов плодов червей /*Laspeyresia funebrana*/ = /*Grapholita funebrana*/**
- ✓ **Източен плодов червей /*Grapholitha molesta*/**
- ✓ **Прасковен (клонков) молец /*Anarsia lineatella*/**
- ✓ **Черничева щитоносна въшка /*Pseudaulacspis pentagona*/**
- ✓ **Брашнеста мана по прасковата /*Sphaerotheca pannosa*/**
- ✓ **Късно кафяво гниене/ *Monilinia fructigena*/**
- ✓ **Бяла ръжда (цилиндроспориоза) по черешата и вишната /*Blumeriella jaapii*/**

Тетранихови акари /сем. Tetranychidae/

Метеорологичните условия през месец юли благоприятстваха размножаването на тетранихови акари. Да се пръска срещу подвижни форми при достигнат **праг на икономическа вредност:**

При слива:

- ***3-5 бр./лист - нарастване на плодовете-до узряване (средно ранните и ранни сортове.***

Петниста дрозофила /Drosophila suzukii/

В края на месец юни и началото на юли в област Кюстендил са установени повреди по късните сортове череши, причинени от *Drosophila suzukii*. В община Кюстендил всички черешови градини с късни сортове череши, които се реколтират края на юни до средата на юли, в които не са провеждани инсектицидни третирания срещу дрозофилата, са унищожени напълно.

Очаква се силно нападение от неприятеля и по сливите в края на август и началото на септември, когато започват да зреят плодовете.

Сливов плодов червей /Laspeyresia funebrana/ = /Grapholita funebrana/

През месец юли се наблюдава масово излюпване на гъсеници от второ поколение на

неприятеля. Продължава изхранването на гъсениците във всички райони на страната. Установен е силен летеж на пеперудите по феромоновите уловки. Отчетени са 6-80 бр. пеперуди на уловка за седмица. Установени 1,5-3% нови вгризвания в плодовете. В третираните насаждения е постигната добра опазеност на плодовете - до 1,2% червивост. Химичният контрол се провежда в началото на излюпване и вгризване на гъсеницата и **ПИВ за второ поколение:**

- ***1,5-2 % пресни вгризвания в плодовете.***

Източен плодов червей /Grapholitha molesta/

Наблюдава се масово излюпване и вредна дейност на гъсениците от второ поколение в цялата страна. През първата половина на месец юли в южните райони на страната (Благоевград и Пазарджик) е отчетен начало на летеж на трето поколение. До края на месеца в област Благоевград се регистрира масово вредна дейност на гъсениците от тази генерация. В областите Стара Загора и Русе е регистриран летеж на пеперудите от трето поколение през последната десетдневка на месеца**.** Химичен контрол се провежда в края на летежа на пеперудите и началото на излюпване на гъсениците при **ПИВ:**

- ***през вегетацията - 10-15 бр. пеперуди/уловка/седмица;***
- ***млади градини - 2-3% нападнати летораси;***
- ***плододаващи градини - 5% повредени летораси или 2-4% нападнати плодове;***

Прасковен (клонков) молец /Anarsia lineatella/

През месец юли продължи развитието на второ лятно поколение на неприятеля. Отчетено

е излюпване и изхранване на гъсениците. В района на Благоевград в края на първата десетдневка на месец юли е отчетено начало на летеж на пеперудите от трето поколение, като до края на периода има излюпване и изхранване на гъсениците от това поколение. В градините с редовно провеждани растителнозащитни мероприятия не са допуснати поражения.

Кайсията е в добро фитосанитарно състояние. Процентът на допусната червивост от източен плодов червей и прасковен клонков молец е ограничен. Растителната защита се извеждаше като комбинирани третирания срещу неприятели и болести.

ПИВ във фенофаза „нарастване на плодовете“ до „беритба“ е:

- ***3 % повредени плодове от гъсениците.***

Черничева щитоносна въшка /Pseudaulacspis pentagona/

Отчетено е развитие на трето поколение в област Благоевград. Установена е плътност над ПИВ. До края на месец юли е установено начало на излюпване на ларвите от това поколение.

Химичен контрол на нападнатите овощни дървета се провежда при достигане на **ПИВ:**

- ***10-20 бр. ларви/100 см клонка – през вегетацията.***

Брашнеста мана по прасковата /Sphaerotheca pannosa/

Признаците на болестта се развиват по всички растителни части – листа, летораси и плодове. Във втората половина на лятото по листата и по върховете на леторастите се формират многобройни, най-често ъгловати, хлоротични локални петна, покрити от долната страна с брашнест налеп. Нападнатите листа се

деформират силно, а при висока плътност некротират и опадат. Метеорологичните условия през месец юли бяха благоприятни за развитието на патогена.

Късно кафяво гниене /Monilinia fructigena/

В много райони на страната продължават растителнозащитните практики срещу патогена в сливовите насаждения. Горещото време и повишаването на въздушната влажност са предпоставка за заразявания. Отчита се слаба степен на нападение в област Пазарджик. В област Благоевград се наблюдава нападение от първа степен по летораси и единични петна по плодове. До момента е постигната добра опазеност на реколтата.

Бяла ръжда (Цилиндроспориоза) по череша и вишна /Blumeriella jappii/

От горната страна на листата се появяват множество дребни пурпурни точици, които впоследствие се превръщат в некротични петънца. Напетнените листни тъкани жълтеят и листата опадат още в средатата на лятото. Прояви на бяла ръжда се наблюдаваха в началото на месец юли по чувствителните сортове череши, но последвалото топло и сухо време ограничи развитието на гъбната болест.

ЛОЗЯ

ВВСН (77-81) „Зърната започват да се събират, грозда се затваря "- „Начало на узряване: зърната започват да развиват характерните за сорта особености "

Основни вредители за периода:

- ✓ **Шарен гроздов молец /*Lobesia botrana*/**
- ✓ **Мана по лозата /*Plasmopara viticola*/**
- ✓ **Брашнеста мана /*Oidium tuckeri*/**
- ✓ **Сиво гниене /*Botrytis cinerea*/**
- ✓ **Черно гниене /*Guignardia bidwellii*/**

Шарен гроздов молец /*Lobesia botrana*/

През периода е установено начало на излюпване на гъсениците от второ поколение. В областите Благоевград и Пазарджик е установен начало на летеж на пеперуди от трето поколение. Начало на яйцеснасяне и излюпване на гъсениците от трето поколение се наблюдава в област Благоевград.

Второ поколение вреди по зърната с големина на грахово зърно - вгризват се в зърната, изгризват вътрешността и ги оплитат с паяжина. Гъсениците от трето поколение се хранят със зазряващите и узрели зърна като унищожават месестата част, без да засягат семките. Нагризаните зърна в сухо време засъхват, а във влажно в тях се развива сиво гниене. Третиране срещу гъсениците от трето поколение се извършва при **ПИВ:**

- ***десертни сортове – 7-8 гъсеници на 100 грозда;***
- ***винени сортове - 10-12 гъсеници на 100 грозда.***

Мана по лозата /Plasmopara viticola/

Болестта се развива при наличие на валежи, обилни роси и понижаване на температурата. Заразяването на още нежните зърна става направо през епидермиса, така наречената форма “сиво гниене”. При влажно време зърната се покриват от спорообразуващ налеп и бързо изгниват. При наедряване на зърната, болестта се разпространява откъм дръжките, така наречената форма “кафяво гниене”. При нея, кожицата около дръжката на зърната става бледокафява, зърната покафеняват, завяхват, мумифицират се и опадват, но бял налеп не се появява. Прошареното, вече омекнало грозде не се напада. Със застаряване на тъканите маната преустановява действието си. По застарелите листата болестта се проявява под формата на множество дребни мозаечни петна, ограничени от нервите.

Брашнеста мана /Oidium tuckeri/

Топлото време, придружено с висока относителна влажност на въздуха, помага за развитието на брашнестата мана. Нападнатите млади зърна се

покриват със сиво-бял налеп, под който ципата е почерняла. При наедрелите зърна се появяват тъмнокафяви петна, които се виждат добре след изтриване на налепа. Оидиумът се развива повърхностно, вътрешността на зърното остава здрава и продължава да расте, напуква ципата, семките се откриват, а част от сока изтича. След омекване и прошарване на зърната брашнестата мана вече не ги напада, а се развива само по чепките, колтуците и зелените върхове на леторастите.

Сиво гниене /Botrytis cinerea/

Сивото гниене се развива от прошарване до консумация на плода. Най-типичните повреди от болестта по зърната се наблюдават в периода около узряването им. При зараза по зърната се появяват бледокафяви петна, на които кожицата се свлича лесно. Болестта бързо обхваща целия грозд и преминава върху съседния. При влажно време нападнатите растителни части се покриват обилно със сива плесен. Със зазряване на гроздето разпространението и степента на нападение от сивото гниене се увеличава. За опазване на лозята от сиво гниене, е необходимо: създаване на проветриви условия в насаждението - премахване на листата в зоната на гроздовете в периода на избистряне и прошарване на грозда; опазване на гроздето от механичните повреди и поражения от други вредители (мана, оидиум и молци); провеждане на химично третиране във фенофаза „прошарване на гроздето".

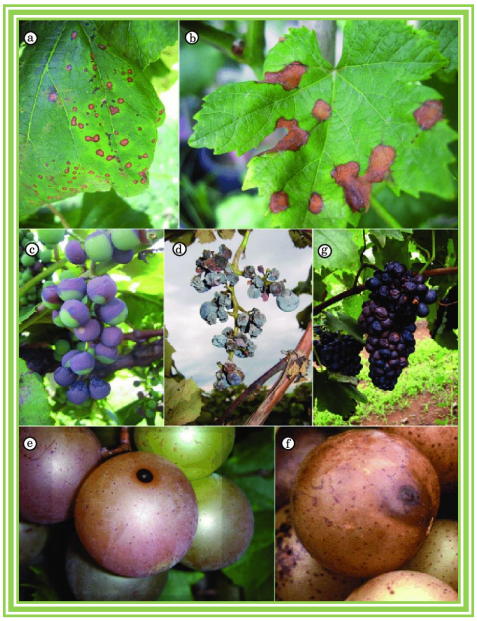

Черно гниене /Guignardia bidwellii/

Прояви на болестта се наблюдават в отделни масиви в областите Враца и Монтана. По нарастващите зърна първоначално се появяват кафяви петна, които постепенно стават синьочерни. Обикновено зърното се мумифицира, но не опада веднага, а сравнително по-късно заедно с други чепки или зърна.

За повече информация ползвайте Бюлетините на Областните дирекции по безопасност на храните!

За извеждане на борбата с болестите, неприятелите и плевелите, да се прилагат само разрешените за употреба продукти за растителна защита при съответната култура, вредител и в регистрираната доза!

Съгласно чл.107, т.3 от **Закона за защита на растенията** *(обн. ДВ бр.61 от 25.07.2014 г.),* се забранява прилагането на продукти за растителна защита чрез въздушно пръскане!

Като изключение от забраната, продукти за растителна защита могат да се прилагат чрез въздушно пръскане само след писмено разрешение, издадено от директора на Областна дирекция по безопасност на храните (ОДБХ), когато е на лице опасност за растенията и растителните продукти, посочена в чл.109 ал. 1 от Закона за защита на растенията.

Съгласно Закона за пчеларството *(обн. ДВ, бр. 57 от 24.06.2003г.):*

Чл. 33. (1) Забранява се употребата на продукти за растителна защита и препарати за дезинфекция и дезинсекция върху земеделски и горски култури, трайни и крайпътни насаждения и медоносна растителност, намиращи се във фаза на цъфтеж и през периода на отделяне на мана.

(2) *(Изм. - ДВ, бр. 8 от 2011 г., в сила от 25.01.2011 г.)* При масово проявление на вредители и авиационно третиране на земеделски и/или горски култури, с продукти и/или препарати за растителна защита по ал. 1 в райони, в които има пчелини, собственикът на земеделската и/или горската култура осъществява третирането, след писмено разрешение на областната дирекция по безопасност на храните.

Закупуването на продукти за растителна защита трябва да става само от търговски фирми, притежаващи Разрешение / Удостоверение за търговия с ПРЗ!

Изготвили:
Мила Лазарова – главен експерт в дирекция РЗККППЗ
д-р Нина Герасимова – главен експерт в дирекция РЗККППЗ